

Sekrety Caissy

Spotkanie pierwsze.

Reguła Kwadratu, czy Kwadratura szachownicy. Zagadka Retiego.

*Śmiałe idee są jak pionki w szachach: mogą być zbite,
ale rozpoczynają zwycięską partię.*

Frank Marshall

Zakładamy, że najmłodszy miłośnik - najbardziej ambitnej gry strategicznej jaką wymyślił człowiek, mając pojęcia elementarne już w małym paluszkach i ich ambicją, jest by stać się prawdziwymi mistrzami „64 pól”. Chcąc im udzielić wsparcia, znana wrocławska arcymistrzyni pani Monika postanowiła przybliżyć parę tajemnic i sztuczek, które pozwolą przebyć na skróty poważny dystans w rankingu szachowych umiejętności.

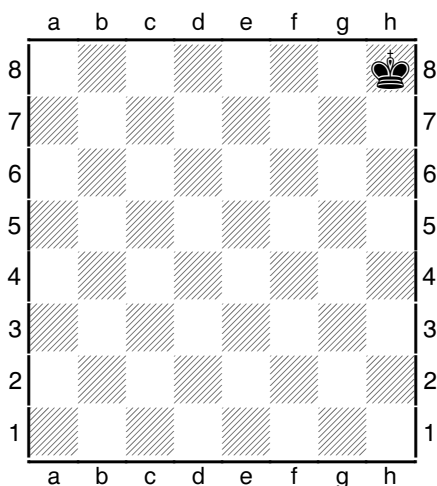
(ARKAMA): „Na pierwsze spotkanie przyniosłam z pozoru tylko „niepozorną” szachownicę, żeby pokazać ile się może na niej pomieścić.

Janek, najbardziej poukładany: „Co za pytanie! Przecież to tylko siedem kroków.” (h7,h6,h5,h4,h3,h2,h1)

Adaś, który lubi chodzić swoimi drogami. „Ja znam ciekawszą drogę, gdzie więcej zakrętów i trochę rzuca na boki, ale też dojdę siedmioma krokami.” (g7,h6,g5,h4,g3,h2,h1)

A na to Franek, który nigdy nie korzysta z przetartych dróg i musi znaleźć swoją. „Zaraz, ale ja odkryłem coś naprawdę dziwnego. Ja przecież jakby się oddalam, a równocześnie zbliżam do dwóch celów” (g7,f6,e5,e4,f3,g2,h1).

Jaka jest najkrótsza droga białego króla z pola h8 do pola h1?

Reguła kwadratu to ważna technika rozgrywania końcówek pionowych. Dzięki niej można szybko obliczyć czy król zdąży złapać pionka, zanim ten dojdzie do pola, gdzie może się zamienić w figurę, czyli pola przemiany. Technika ta pomaga zarówno wygrać partię jak i w gorszej pozycji zremisować. Znajomość reguły przydaje się szczególnie, gdy mamy mało czasu na zegarze szachowym. Wtedy rysujemy w myślach jedną linię (przekątną kwadratu b5-f1). Na jej podstawie szybko i bez problemu można wyznaczyć wierzchołki b1 oraz f5.

Praktyczne zastosowanie Reguły Kwadratu pojawiło się w słynnym

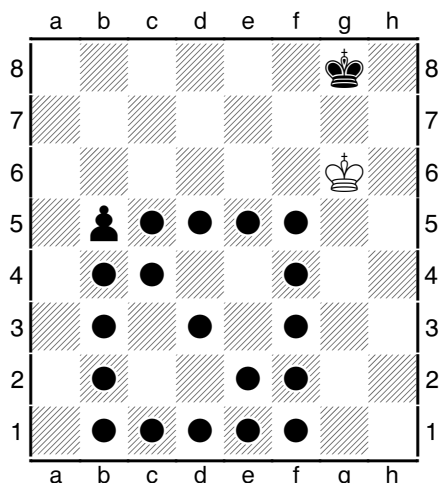
studium Retiego z 1921 roku.

Richard Reti, będąc znakomitym kompozytorem studiów (końcówek) szachowych, brał udział też w poważnych turniejach, ze

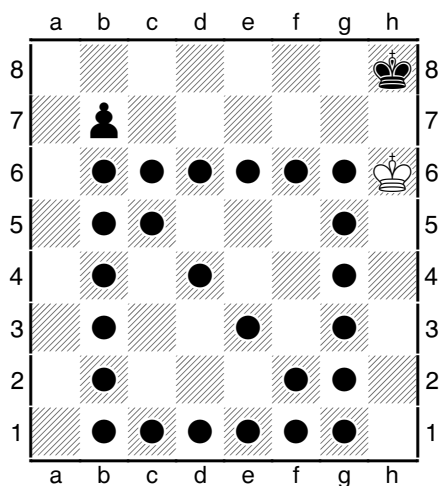
zmiennym jednak szczęściem – zawsze bowiem bardziej go interesowały ciekawe kombinacje, niż wynik partii. Jeden z takich turniejów zbliżał się właśnie do końca. Pozostała ostatnia runda, w której Reti wygrywając partię, zdobywał wysoką nagrodę, która nawiasem mówiąc bardzo by mu się przydała, bo jako człowiek bardzo niepraktyczny – często żył w biedzie. Początkowo wszystko szło nadspodziewanie dobrze i Reti uzyskał wyraźną przewagę. W pewnej chwili jednak wyszedł z sali turniejowej i słuch o nim zaginął. Jego przyjaciel postanowił go odnaleźć. Po gorączkowych poszukiwaniach znalazł go w parku, pogrążonego w rozmyślaniach nad kieszonkową szachownicą.

„Mam! Eureka! – wykrzyknął Reti, zobaczywszy nadchodzącego. – Wreszcie znalazłem zakończenie tego studium, nad którym tyle pracowałem!”. Przyjaciel skłonił szachowego kompozytora do powrotu na salę turniejową, ale nasz mistrz będąc już daleko myślami od partii, przegrał ją i stracił poważną nagrodę. Potem za swoje studium dostał nagrodę konkursową, która stanowiła zaledwie ułamek tego, co zdobyłby wygrywając turniej.

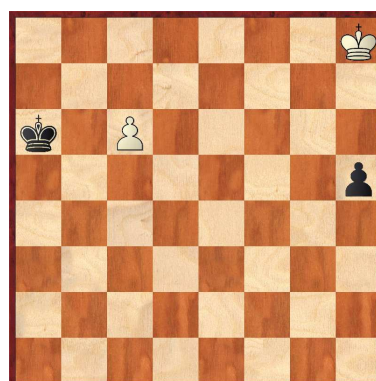

Jeżeli na posunięciu są białe, to uratują remis, gdyż zdążą wejść do kwadratu b5-b1-f1-f5.

1. **Kf5!!** (inne posunięcia prowadzą do przegranej białych) 1. ... **b4** 2.**Ke4** **b3** 3.**Kd3** **b2** 4.**Kc2** (i biały król zdążył w ostatniej chwili. W następnym posunięciu bije czarnego piona).

Pionek czarnych znajduje się na pozycji wyjściowej, dlatego teraz przekątną liczymy od pola b6 (pionek będąc w swojej pozycji wyjściowej może nam zrobić psikusa i skoczyć o dwa pola do przodu). Jeżeli czarne zaczynają, to wygrywają ...b5!!, a jeżeli białe zaczynają, to jest remis Kg5!! lub Kg6!! I wskakuje do kwadratu.

Ale wracając do Studium Retiego.

Wydaje się, że szansa na uratowanie przez białe przynajmniej remisu nie istnieje. Ich król nie złapie już czarnego piona, a do swojego ma jeszcze dalej, a i fruwać się jeszcze nie nauczył. Czyli kłapa i skończy się porażką. Ale nigdy nie należy składać broni, dopóki piłka w grze...

Rozwiązanie studium przedstawiam stosując notację algebraiczną, która jest powszechnie stosowaną metodą zapisu partii szachowej. Notacja ta bazuje na jednoznacznym nazwaniu każdego pola szachownicy za pomocą jego współrzędnych. Kolumny (pionowe linie) są oznaczone małymi literami od a do h, począwszy od lewej (dla białych) strony szachownicy. Rzędy szachownicy (linie poziome) są ponumerowane od 1 do 8. Każde pole szachownicy jest identyfikowane przez literę kolumny oraz cyfrę rzędu, na przecięciu których się znajduje.

1. Kg7 pamiętacie drogę Adasia?

1... Kb6

2. Kf6 a teraz pomysł Franka

2...Kxc6

3. Kg5 i remis

A jak czarny pion będzie leciał jak Pershing?

1. Kg7 h4

2. Kf6 h3

3. Ke6 h2

4. c7 Kb7

5. Kd7 h1H

6. c8H+ i też remis

***

A teraz przedstawię partię Richarda Retiego, który w swoim pierwszym występie w turnieju uzyskał zaledwie 1,5 punktu z 19 i zajął ostatnie miejsce. Wielkie sukcesy wymagają wielu lat nauki i doświadczeń. Po dziesięciu latach jest już uważany za piątego szachistę świata, a obok Nimzowitscha i Tartakowera staje się główną postacią nowej „szkoły”, która ma ogromny wpływ na rozwój szachów. Jego *Nowe idee w szachach* do dziś pozostają

klasyczną pozycją, obowiązkową lekturą adeptów szachowych. W poszukiwaniu sławy i pieniędzy Réti odwiedził Południową Amerykę, gdzie w 1925 roku w Sao Paulo pobił światowy rekord w jednoczesnej grze "na ślepo" ustanowiony przez wielkiego mistrza świata Aleksandra Alechina. Rozegrał wówczas symultanę na 29 szachownicach, wygrywając 20, remisując 7 i przegrywając tylko 2 partie. Partię, którą chcę jeszcze przedstawić rozgrywa Reti z czołowym szachistą Polski i Francji pierwszej połowy XX wieku, doktorem prawa, dziennikarzem i publicystą, autorem stwierdzenia: "*Ponoś ofiary, abys sam nie stał się ofiarą*" - Ksawerym Tartakowerem".

Richard Reti – dr Ksawery Tartakower

Wiedeń, 1910

*Prezentowana partia gdyby została rozegrana 100 lat później, to bez wątpienia została by zaprezentowana w dziale **Miniatura Miesiąca** (www.monikakrupa.pl).*

1. e4 c6 2. d4 d5 Obrona Caro-Kann – półotwarty debiut szachowy, który uważany jest za jeden z bardziej stabilnych w teorii szachów. Nazwa wywodzi się od nazwisk jej twórców Horatio Caro i Marcusa Kanna, którzy opublikowali założenia debiutu w czasopiśmie „bruderschaft” w 1886 r. Wielkim entuzjastą tego debiutu był mistrz świata Anatolij Karpow, który w latach swojej świetności stosował praktycznie wyłącznie to otwarcie. Miłośnikami Caro-Kann byli też mistrzowie świata: Jose Raul Capablanca, Michaił Botwinnik, Tigran Petrosjan i Anand. Debiut do dzisiaj cieszy się dużą popularnością, choć zmieniło się nieco podejście do niego. Obrona Caro-Kann jest solidną obroną, w której czarne po przetrwaniu gry środkowej przechodzą do końcówki uważanej za korzystniejszą dla nich. W encyklopedii debiutowej obrona Caro-Kann oznaczona jest kodami od B10 do B19.

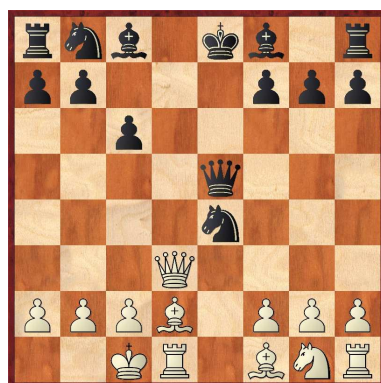
3. Sc3 dxe4 4. Sxe4 Sf6 czarny agresywnie atakuje punkt e4 nie bojąc się

osłabienia struktury pionowej. Najbardziej popularne jest wyprowadzenie gońca na f5.

5. Hd3 e5?! teraz grający czarnymi przeprowadził małą kombinację. Wymyślił sobie, że włączy hetmana do nacisku na punkt e4, wymieni centralne pionki, odkryje drogę czarnopolowemu gońcowi, żeby móc zrobić roszadę. Lepiej wyglądało jednak bicie skoczka, 5...Sxe4 6.Hxe4 i Sd7 z planem umieszczenia go na f6.

6. dxe5 Ha5+ 7. Gd2 Hxe5 8. 0-0-0 a to już na pewno niespodzianka. Reti się wyraźnie zmęczył obroną skoczka. Uznał, że zabezpieczenie króla i wprowadzenie do gry hetmańskiej wieży może przynieść więcej korzyści. Ale jakim kosztem? To przecież poświęcony pięknie stojący skoczek.

Sxe4? To się nazywa figurozerstwo. Ale dlaczego nie? Przecież nie widać jeszcze burzy.

Niech figura pionkiem nigdy nie pomiata, czasem zwykły pionek da królowi mata.

- Na zdjęciu Julka Rodzoń medalistka Mistrzostw Dolnego Śląska i Wrocławia Przedszkolaków
- Więcej materiałów i analiz na stronie www.monikakrupa.pl

Sekrety przygotowała WGM Monika Krupa
wspierana przez męża Krzysztofa i Aleksandra Sokólskiego
(który opracował stronę techniczną)

maj 2011 r